

of the educational program and accompanying documents, uploading them to the electronic information system of the National Agency for Higher Education Quality Assurance; acting as a coordinator from the higher education institution on issues related to the accreditation of the educational program; formation a list of documents and other materials to identify the necessary facts and evidence of compliance with a certain criterion at the request of the expert group etc.

In view of this, the need to prepare guarantors of educational programs for the implementation of such multifunctional organizational activities, in particular at the stage of preparation for the accreditation examinations of their educational programs, is becoming urgent. Based on the regulations and guidelines of the National Agency governing the procedures of accreditation examinations of educational programs and her own observations, the author proposes to train guarantors of educational programs to pass accreditation examinations through the introduction of a special training module in the training program for researchers.

The article substantiates the purpose and goals of the training module «Accreditation examination and features of quality assessment of educational programs», details the program learning outcomes and topics of the training module. The author claims that the introduction of such a training module in the program of professional development of research and teaching staff will serve as a method of preparing guarantors of educational programs to pass accreditation examinations of their educational programs.

Key words: guarantor of the educational program, accreditation examination, initial module, advanced training program.

УДК 378.091.12.011.3-051-044.352

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.13>

Гнатівська К. С.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ФАХОВІЙ ПРАКТИЦІ СУЧАСНИХ ВИКЛАДАЧІВ

У статті проаналізовано застосування толерантності у професійній діяльності сучасних викладачів. З'ясовано, що важливим стає питання наявності толерантності як якості особистості педагогів, бо саме на них покладається основний тягар відповідальності за виховання молодого покоління. Зміст толерантних якостей визначається здатністю особистості до морально зумовленого вибору, спрямованістю рис її характеру, впливом навколишнього середовища, прихильністю до тих чи тих ідей. Зазначено, що формування толерантної поведінки безпосередньо залежить від атмосфери в навчальному закладі, від особистості викладача, від рівня демократичності та поважності відносин між викладачами та студентами. Визначено, що система освіти завжди реалізує соціальне замовлення суспільства на виховання світоглядних позицій і установок молоді. Розкрито сутнісні характеристики толерантності (терпимості) та інтолерантності (нетерпимості). З'ясовано, що вияви терпимості передбачають: рівноправність; взаємоповагу; доброзичливість й терпиме ставлення до представників різних груп і груп загалом; однакові можливості для участі в політичному житті всіх членів суспільства; збереження і розвиток культурної самобутності; можливість слідувати своїм традиціям. Визначено, що вияви нетерпимості передбачають: образи, глузування; ігнорування; негативні стереотипи, упередження; етноцентризм; пошук ворога. Схарактеризовано позиції толерантної та інтолерантної поведінки в характеристиці спілкування. Зазначено, що залежно від відносин викладача до студента, які виявляються у спільній діяльності, виділяють чотири рівні педагогічного спілкування. Зауважено, що толерантність може знаходити свій вияв у педагогічній творчості викладача, який перебуває в постійному творчому пошуку ефективних засобів і шляхів розв'язання проблемних ситуацій, що виникають часто несподівано й спонтанно. Зазначено, що формування громадянської позиції, соціальної активності, емоційної стійкості, комунікабельності і толерантності сьогодні є умовами успішності реалізації людини в соціальному й особистісному спілкуванні, у професійній діяльності.

Ключові слова: толерантність, інтолерантність, викладач, аналіз, діяльність, терпимість, нетерпимість, фаховий, поведінка, творчість .

Сьогодні засоби масової інформації, новини, документальні та художні фільми, передачі впливають негативно, констатуються насильство в суспільстві, тероризм, військові події, криміналізація, катастрофи, екологічні катаклізми, невтішна інформація про пандемію коронавірусу тощо, водночас частка позитиву значно знижена. Ці чинники призводять до виникнення напруженості, зростання агресії та нетерпимості в суспільстві, що особливо позначається на формуванні психологічних установок молодого покоління. Не можна допустити адаптації й звикання до агресії, тому виникла потреба в новій філософії безпеки, основою якої стануть толерантні принципи, що базуються не на силі, а на гармонії інтересів, виявах моральності й духовності. Формування толерантності – одне з актуальних завдань сучасного світу. Водночас актуальним стає питання наявності толерантності у фаховій практиці сучасних викладачів, бо саме на них покладається основний тягар відповідальності за виховання памолоді.

Мета статті – аналіз застосування толерантності у професійній діяльності сучасних викладачів.

У науці проблемі толерантності приділяється особлива увага, багато вітчизняних і зарубіжних учених досліджували цю проблему. Зокрема, зазначена проблема вивчається в контексті міжетнічної взаємодії та міжкультурної комунікації (Ф. Бацевич, С. Бондирева, О. Євтух, Л. Ільченко, А. Садохін та інші), педа-

гогічної взаємодії (Є. Клепцова, Я. Коломинський, О. Матієнко та інші), соціально-психологічної стійкості (С. Головін, В. Золотухін, Ю. Іщенко, О. Лурія та інші), комунікативної сфери особистості (О. Асмолов, Л. Банах, В. Бойко, Б. Гершунський, Л. Журавльова та інші), у контексті професійної підготовки (О. Грива, О. Саннікова, Ю. Тодорцева, О. Чебикін). Багато зарубіжних досліджень тематично близькі до проблематики толерантності. Це роботи з проблем стресостійкості та соціальної адаптації (С. Кобейс, Р. Рая), механізмів і виявів агресії (А. Басс, Л. Берковіц), національної, релігійної та расової нетерпимості (Т. Адорно, Т. Нельсон), механізмів емпатії (Е. Еріксон, К. Роджерс) тощо.

Отже, проблема толерантності активно розробляється в науці на сучасному етапі, однак залишається актуальною і сьогодні потреба аналізу застосування толерантності у професійній діяльності педагогів. Мета статті – теоретично проаналізувати застосування толерантності у фаховій практиці сучасних викладачів.

Для визначення основного розуміння толерантності необхідно розкрити сутність такої характеристики, як нетерпимість (інтолерантність), бо розуміння толерантності досягається через з'ясування виявів її протилежності – інтолерантності (або нетерпимості).

Інтолерантність ґрунтується на переконанні «моя система поглядів, мій спосіб життя, група, до якої належу, стоять вище за інших». Очевидно, що це неприйняття іншого тільки за те, що він виглядає, думає, вчиняє інакше, що він існує по-іншому. Нетерпимість досить консервативна, вона прагне пригнічувати все, що не вписується у встановлені межі. Діапазон її результатів досить широкий. Це і звичайна неввічливість, і зневажливе ставлення до оточення, й умисне приниження людей [14].

Проведімо аналіз толерантності (терпимості) й інтолерантності (нетерпимості). Вияви терпимості передбачають: рівноправність; взаємоповагу; доброзичливість й терпиме ставлення до представників різних груп і груп загалом; однакові можливості для участі в політичному житті всіх членів суспільства; збереження і розвиток культурної самобутності; можливість дотримуватися своїх традицій.

Вияви нетерпимості передбачають: образи, глузування; ігнорування (відмова у визнанні, бесіді); негативні стереотипи, упередження (складання думки про людину на основі лише негативних характеристик); етноцентризм (оцінка життєвих явищ через цінності і традиції своєї групи як кращої, еталонної порівняно з іншими); пошук ворога (перенесення провини за свої проблеми на інших) [14, с. 217].

Розподіл на толерантну й інтолерантну особистість досить умовний, проте схильність виявляти себе так чи так може з часом стати стійкою рисою характеру людини. Можна констатувати, що особистість розвивається у двох напрямках: перший характеризує доброзичливе ставлення до світу, знання себе й визнання інших, другий визначає уявлення про унікальність своєї особистості, що віддає перевагу сильній владі.

Нетерпимість воліє пригнічувати, аніж переконувати. Як зазначає В. Золотухін, стратегія пригнічення простіша, бо вона не вимагає творчих зусиль, а використовує відпрацьовану технологію, консерватизм і стабільність, тому інтолерантність не сприймає жодних нововведень, інновацій, адже вони відкидають або змінюють старі моделі й руйнують налагоджені механізми поведінки, вносять сум'яття, змушують думати [8, с. 76].

В інтолерантному спілкуванні вплив однієї людини на іншу асоціюється зі здатністю підпорядковувати та маніпулювати. Маніпулятор приховує свої почуття, прагне контролювати оточення й управляти ними, бачить у навколишніх тільки те, що хоче, не довіряє ні собі, ні іншим, перекладає відповідальність за свої вчинки на інших людей.

На відміну від толерантного спілкування, де здатність впливати на іншу людину розуміється як уміння розширювати контакти, що побудовані на взаємодії та співпраці, у контексті інтолерантності все зводиться до прагнення заволодіти людиною або ситуацією.

Для інтолерантної позиції характерні: нотації, незадоволення, підкреслено емоційно-дратівливе забарвлення висловлювань, поблажливість, насмішка, негативні оцінки. Вченими психологами та педагогами встановлено, що від 60 до 80 % інформації людина отримує через невербальні (немовні) засоби спілкування, причому «читати» їх треба в сукупності, а не аналізувати окремо. Часто міміка, жести й інтонації краще прояснюють справжню позицію мовця, ніж зміст його промови [3, с. 16].

Інтолерантну поведінку, на думку Л. Мітіної, можна виявити, коли: звучать осудження, поблажливі й критичні інтонації, виявляється гордовитість, надупевненість; похмуре, незадоволене, занепокоєне обличчя (погляд поверх окулярів, хмурить брови, зітхає); у людини переважають закриті пози [12, с. 15].

На жаль, сьогодні дедалі частіше трапляються вияви інтолерантної поведінки учасників освітнього процесу. Аналіз педагогічної літератури показав, що залежно від ставлення викладача до студента, що виявляються у спільній діяльності, можна виділити чотири рівні педагогічного спілкування.

Перший: рівень маніпулювання. Один із тих, хто спілкується розглядає іншого як засіб або перешкоду в реалізації своєї діяльності, приховуючи до того ж власні почуття і бажання (викладач маніпулює студентом).

Другий: рівень ігнорування. Одна людина враховує наявність іншої, але не визнає за нею самоцінності й прагне заблокувати її самостійність у діяльності (як викладач не помічає студента, так і той може не сприймати викладача).

Третій: рівень нормативного (рольового) спілкування. Кожен із тих, хто спілкується, визнає право на існування іншого та його діяльності, намагаючись погоджувати спільні дії й виробляти обов'язкові для виконання сторін норми спілкування (викладач і студент визнають необхідність взаємодії).

Четвертий: рівень морального спілкування. Комуніканти враховують особливості одне одного й орієнтуються на процес і результат спільної діяльності, яка побудована на вільній згоді, обговоренні варіантів і позицій кожного учасника (тут зазначається не тільки визнання взаємодії, а й реалізація її на практиці – як із боку викладача, так і з боку студента) [13].

За словами Г. Безюлевої, у представленій класифікації перші два рівні належать до інтолерантного способу взаємодії, третій рівень характеризується толерантною, але нейтральною позицією сторін, четвертий свідчить про толерантну, активну й доброзичливу позицію прийняття партнерами одне одного [2, с. 28].

Перебуваючи в тій чи тій ситуації, людина приймає позицію на рівних або іде в домінування (інтолерантна позиція), відводячи іншому роль підлеглого. Зіставляючи ці дві групи факторів (домінування – підпорядкування), (толрантність – інтолерантність), виявляють індивідуальні стилі спілкування [6, с. 167].

Потрібно зауважити, що толрантність може знаходити свій вияв у педагогічній творчості викладача. Одне і теж заняття конкретної теми не проходить однаково в різних навчальних групах. Індивідуальність студентів, рівень їхньої підготовленості, труднощі в сприйнятті інформації та нових знань призводять до потреби педагога на ходу перебудовувати навчальний процес і систему взаємодії зі студентами. Викладач перебуває в постійному творчому пошуку ефективних засобів і шляхів розв'язання проблемних ситуацій, що виникають часто несподівано й спонтанно. Отже, розгляньмо процес творчості і взаємозв'язок творчості та толрантності на прикладі педагогічної діяльності.

Перше питання, на яке треба відповісти: у чому специфіка творчої діяльності та її відмінність від будь-якої іншої відтворювальної діяльності й форми вияву активності.

Існують дві форми людської активності (творчість і діяльність), що мають своєрідні особливості. Діяльність виникає внаслідок зовнішніх або внутрішніх раціональних причин. Вона здійснюється свідомо, людина усвідомлює її мотиви, засоби й цілі. Основною ознакою вважається відповідність мети діяльності її результату або продукту. Коли мета досягнута, діяльність закінчується. Для творчості ж характерна певна неузгодженість мети і результату, до того ж отримання «побічного» продукту є значущим результатом творчості. Для творчої людини найбільшу цінність становить нове і незвичайне, тоді як для нетворчого – результати досягнення мети, а не новизна [11, с. 68].

Розвиток творчого потенціалу людини, виховання здібностей до адекватної поведінки в невідомих заздалегідь предметних і соціальних ситуаціях виходить у педагогіці на перший план. Поєднання в людині пізнавальної, творчої активності і мотиваційних характеристик в їхній єдності дає змогу зробити висновок про наявність толрантності та інтолерантності.

Природа творчої активності ґрунтується на ініціативі, для якої в реальному житті буває досить складно виявити мотив. Однак навіть якщо мотив замаскований, варто мати на увазі, що мотиваційна значущість зумовлює внутрішню активність людини [11, с. 102].

Дослідниця Д. Богоявленська виявила рівні творчої активності:

- найнижчий стомлений рівень,
- евристичний
- вищий – креативний [4, с. 53].

Перший рівень характеризує людину як не досить пристосовану до зовнішнього середовища. Цей рівень умовно називається пасивним, відповідає інтолерантності особистості, оскільки людина залишається в межах заданого або спочатку знайденого для себе способу дії, за основу береться власний спосіб думок, дій, який заважає сприймати різноманітність сучасного навколишнього світу. У цьому разі активізація діяльності людини відбувається завдяки зовнішнім стимулам (позитивна оцінка, матеріальна винагорода).

Перебуваючи на другому рівні, людина добре пристосована до зовнішнього середовища й виявляє інтелектуальну активність, що не стимульована зовнішніми чинниками й суб'єктивною оцінкою. Маючи досить надійний спосіб рішення, людина аналізує свою діяльність, знаходячи нові, оригінальні способи емпіричним шляхом. Цей рівень відповідає вияву толрантних якостей особистості індивіда.

Третій рівень характеризується прагненням людини не тільки пристосуватися до зовнішнього середовища, а й змінити її відповідно до своїх захоплень і потреб. Перетворювальна діяльність будується на активності, ініціативі, генерації нових ідей і стимулюється не зовнішніми, а внутрішніми мотивами людини.

І в цьому разі можна говорити про вияв як толрантних, так і інтолерантних якостей особистості, які залежать від моральної основи людини. Якщо в процесі перетворення навколишнього світу переважає власне «Я» людини без орієнтації на оточення, то спостерігаються інтолерантні вияви. Перетворення, що здійснюються людиною на основі прийняття дійсності й індивідуальності інших людей, характеризують її як толрантну особистість [13, с. 57].

Висновки. Отже, дослідження показують, що люди, орієнтовані на перемогу над суперником, мають так само перший рівень творчої активності. Ці люди активно залучаються в ситуацію суперництва: прагнення виграти переважає в них настільки, що сам собою матеріал їхньої діяльності не становить для них великого інтересу. Люди, що мають другий і третій рівні творчої активності з вираженою пізнавальною спрямованістю, не відчують конфлікту в ситуації суперництва, рівень їхньої інтелектуальної активності водночас не знижується. Людина, яка відрізняється рівнем знань, інтелектом, досвідом від інших, повинна бути терпимою і вчитися приймати й переносити обмежені можливості

оточення. Ми вважаємо, що саме таке застосування толерантності повинно бути у фаховій практиці сучасних викладачів.

Використана література:

1. Атрощенко Т. О. Теорія і практика формування міжетнічної толерантності майбутніх вчителів початкової школи: методичні рекомендації до вивчення спецкурсу для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» освітнього ступеня магістр. Мукачево : МДУ, 2017. 24 с.
2. Безюлева Г. В., Шеламова Г. М. Толерантность в педагогике. Москва : АПО, 2002. 400 с.
3. Безюлева Г. В., Шеламова Г. М. Тренинг «Толерантное общение». Москва : АПО, 2002. 183 с.
4. Богоявленская Д. Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества. Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. 300 с.
5. Валитова Р. Р. Толерантность как этическая проблема. Ростов-на-Дону : Феникс, 1998. 96 с.
6. Генике Е.А. Толерантность. Т. 1. Москва : БОНФИ, 2002. 240 с.
7. Залановська Л. І. Аналіз теоретико-методологічних підходів до проблеми толерантності як психологічного феномена. *Теорія і практика сучасної психології*. 2016. № 2. С. 9–15.
8. Золотухин В. М. Две концепции толерантности. Кемерово. : Кузбасс, 1999. 86 с.
9. Ірхіна Ю. В. Формування професійної толерантності майбутніх викладачів вищої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2011. 20 с.
10. Исаев И. Ф., Вербицкая С. А. Формирование культуры толерантности будущего специалиста в ВУЗе. *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований*. 2014. № 3–2. С. 179–180. URL: <http://www.applied-research.ru/ru/article/view?id=4919> (дата звернення: 24.11.2020).
11. Литвиненко Е. А. Методы активного обучения. Київ : Вища школа, 2001. 200 с.
12. Митина Л. М. Управлять или подавлять: выбор стратегии профессиональной жизнедеятельности педагога. Москва : Сентябрь, 2014. 281с.
13. Молчанова А. О. Толерантність як ціннісна основа професійної діяльності педагога : посібник. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2013. 188 с.
14. Солдатова Г. У. Толерантность и интолерантность – две грани межэтнического взаимодействия. Век толерантности: Научно-публицистический вестник. Москва : МГУ, 2001. С. 12–35.

References:

1. Atroshchenko T. O. (2017) Teoriya i praktyka formuvannya mizhetnichnoyi tolerantnosti maybutnikh vchyteliv pochatkovoyi shkoly: metodychni rekomendatsiyi do vyvchennya spetskursu dlya studentiv spetsial'nosti 013 «Pochatkova osvita» osvithnoho stupenya mahistr [Theory and practice of formation of interethnic tolerance of future primary school teachers: methodical recommendations for studying a special course for students of specialty 013 «Primary education» with a master's degree]. Mukachevo: MDU. 24 s. [in Ukrainian]
2. Bezyuleva H. V., Shelamova H. M. (2002) Tolerantnost' v pedahohyke [Tolerance in pedagogy]. M.: APO. 400 s. [in Russian]
3. Bezyuleva H. V., Shelamova H. M. (2002) Trenynh «Tolerantnoe obshchenye» [Training «Tolerant communication»]. M.: APO. 183 s. [in Russian]
4. Bohoyavlenskaya D. B. (2002) Yntellektual'naya aktyvnost' kak problema tvorchestva [Intellectual activity as a problem of creativity]. R-na-D.: Fenyks. 300 s.
5. Valytova R. R. (1998) Tolerantnost' kak étycheskaya problema [Tolerance as an ethical issue]. R-na-D.: Fenyks. 96 s. [in Russian]
6. Henyke E. A. (2002) Tolerantnost' [Tolerance]. Tom 1. M.: BONFY. 240 s. [in Russian]
7. Zalanov's'ka L. I. (2016) Analiz teoretyko-metodolohichnykh pidkhodiv do problemy tolerantnosti yak psykholohichnoho fenomena. [Analysis of theoretical and methodological approaches to the problem of tolerance as a psychological phenomenon] *Teoriya i praktyka suchasnoyi psykholohiyi*. № 2. S. 9–15. [in Ukrainian]
8. Zolotukhyn V. M. (1999) Dve kontseptsyy tolerantnosti [Two concepts of tolerance]. Kemerovo.: Kuzbass. 86 s. [in Russian]
9. Irkhina Yu. V. (2011) Formuvannya profesiyanoi tolerantnosti maybutnikh vykladachiv vyshchoyi shkoly [Formation of professional tolerance of future teachers of higher school]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Odesa. 20 s. [in Ukrainian]
10. Ysaev Y. F., Verbytskaya S. A. (2014) Formyrovanye kul'tury tolerantnosti budushcheho spetsyalysta v VUZe [Formation of the culture of tolerance of the future specialist in the university]. *Mezhdunarodnyy zhurnal prykladnykh y fundamental'nykh yssledovanyy*. № 3-2. S. 179–180. URL: <http://www.applied-research.ru/ru/article/view?id=4919> (data zvernennya: 24.11.2020).
11. Lytvynenko E. A. (2001) Metody aktyvnogo obuchennya [Methods of active learning]. K.: Vyshcha shkola. 200 s. [in Russian]
12. Mytyna L. M. (2014) Upravlyat' yly podavlyat': vybor stratelyy professional'noy zhyznedeyatel'nosti pedahoha [Manage or suppress: the choice of strategy of professional life of the teacher]. M.: Sentyabr'. 281 s. [in Russian]
13. Molchanova A. O. (2013) Tolerantnist' yak tsinnisna osnova profesiyanoi diyal'nosti pedahoha: posibnyk [Tolerance as a value basis of a teacher's professional activity: a manual]. Kyiv: Instytut pedahohichnoyi osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrayiny. 188 s. [in Russian]
14. Soldatova H. U. (2001) Tolerantnost' y yntolerantnost' – dve hrany mezhetnicheskoho vzaymodeystviya [Tolerance and intolerance are two facets of interethnic interaction]. Vek tolerantnosti: Nauchno-publytsystichesky vestnyk. M.: MHU. S. 12–35. [in Russian]

Hnatovska K. S. Theoretical analysis of the application of tolerance in the professional practice of modern teachers

The article analyzes the application of tolerance in the professional activities of modern teachers. It was found that the issue of tolerance as a quality of teachers' personality becomes important, because they bear the main burden of responsibility for the education of the younger generation. The content of tolerant qualities is determined by the ability of the individual to morally determined choices, the orientation of his character traits, the influence of the environment, commitment to certain ideas. It is noted that the formation of tolerant behaviour directly depends on the atmosphere in the school, on the personality of the teacher, on the level of democracy and respect for the relationship between teachers and students. It is determined that the education system always realizes the social order of society for the education of worldviews and attitudes of young people. The essential characteristics of tolerance (tolerance) and intolerance

(intolerance) are revealed. It was found that manifestations of tolerance include: equality; mutual respect; friendliness and tolerance towards representatives of different groups and groups in general; equal opportunities for participation in the political life of all members of society; preservation and development of cultural identity; opportunity to follow their traditions. It is determined that the manifestations of intolerance include: insults, ridicule; disregard; negative stereotypes, prejudices; ethnocentrism; search for the enemy. Positions of tolerant and intolerant behaviour in the characteristics of communication are characterized. It is noted that depending on the teacher-student relationship, which is manifested in joint activities, there are four levels of pedagogical communication. It is noted that tolerance can find its expression in the pedagogical work of the teacher, who is in constant creative search for effective means and ways to solve problem situations that often arise unpredictably and spontaneously. It is noted that the formation of civic position, social activity, emotional stability, sociability and tolerance, today are the conditions for the success of human realization in social and personal communication, in professional activities.

Key words: tolerance, intolerance, teacher, analysis, activity, tolerance, intolerance, professional, behaviour, creativity.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.14>

Грицаєнко Л. М.

ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

У статті розглядається впровадження принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти України в системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. У роботі аргументовано актуальність цього питання, враховуючи інтеграцію національної системи вищої освіти в загальноєвропейський науковий та освітній простір і нормативні документи Міністерства освіти і науки України й Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

У статті проведено дослідження офіційних сайтів закладів вищої освіти України, де в доступі до публічної інформації розміщено нормативно-правову базу: кодекси, положення, декларації, пам'ятки академічної доброчесності та інші документи. У них задекларовано високі стандарти професійної етики, моральні цінності, принципи академічної доброчесності, права та обов'язки учасників освітнього процесу, процедури дотримання академічної культури. Заклади вищої освіти сприяють популяризації принципів академічної доброчесності насамперед через імплементацію політики у внутрішню культуру якості; використовують відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Враховуючи досвід Київського національного університету технологій і дизайну, проаналізовано впровадження принципів академічної доброчесності в системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти через реалізацію програм стратегічного розвитку, у яких академічна доброчесність є одним з основних інструментів забезпечення якості вищої освіти. У програмах стратегічного розвитку університету розроблено процедури та заходи щодо формування академічної культури, дотримання професійних та етичних стандартів, поліпшення якості кадрового забезпечення шляхом підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників, інтернаціоналізації освіти, академічної мобільності учасників освітнього процесу. Акцент зроблено на перегляді та моніторингу освітніх програм відповідно до стандартів вищої освіти та ринку праці, на інформаційно-технічному забезпеченні освітньої діяльності, на функціонуванні системи запобігання та виявлення академічного плагіату та об'єктивному оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти.

У роботі вказується на необхідність дотримання принципів академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу; зазначено, що морально-етичні цінності, задекларовані академічною спільнотою, є ключовими під час формування конкурентоспроможного фахівця, підвищення іміджу закладу вищої освіти на міжнародному рівні.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна культура, заклади вищої освіти, принципи академічної доброчесності, учасники освітнього процесу, система внутрішнього забезпечення якості освіти.

З євроінтеграційними процесами в системі вищої освіти актуальності набуває питання академічної доброчесності як вимога сьогодення, запорука якісної освіти, зростання іміджу української вищої освіти на міжнародному освітньому ринку. Дотримання принципів академічної доброчесності та їх впровадження в освітню, наукову, мистецьку, інноваційну діяльність закладів вищої освіти (ЗВО) є на часі, про що свідчить лист Міністерства освіти і науки України від 30 жовтня 2020 р. № 1/9-607, адресований керівникам закладів вищої освіти. Міністерство освіти і науки України у співпраці з Американськими радами з міжнародної освіти, Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти та за підтримки Посольства США в Україні реалізовує впродовж 2020–2022 років проєкт «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти». Одним з основних завдань проєкту є надання підтримки закладам вищої освіти у частині інституційної розбудови окремих елементів якості освіти та академічної доброчесності, зокрема пов'язаних із критеріями оцінювання здобувачів вищої освіти, із запобігання таким порушенням, як: списування, академічний плагіат, самоплагіат тощо [2].